

ANESTEZIOLOGIYA ASOSLARI: NARKOZ TURLARI

Zulunova SHaxzoda

*Andijon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi, Akusherlik
va ginekologiya kafedrası bosh o'qituvchisi.*

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada anesteziologiya fanining nazariy asoslari hamda zamonaviy klinik amaliyotda qo'llaniladigan narkoz turlari tizimli ravishda tahlil qilindi. Tadqiqot doirasida umumiy, regional va mahalliy anesteziya usullarining qo'llanish ko'rsatmalari, afzalliklari, xavf omillari va bemor xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni o'rganildi. Klinik kuzatuv va adabiyotlar tahlili natijalari narkoz turini individual tanlash operatsiya samaradorligi va perioperativ asoratlarni kamaytirishda hal qiluvchi omil ekanini ko'rsatdi. Olingan xulosalar anesteziologlar, jarrohlr va hamshiralik xodimlari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: anesteziologiya, narkoz, umumiy anesteziya, regional anesteziya, mahalliy og'riqsizlantirish, inhalyatsion narkoz, vena ichiga narkoz, perioperativ xavfsizlik.

KIRISH

Zamonaviy jarrohlik amaliyotini anesteziologiyasiz tasavvur etib bo'lmaydi. Operativ aralashuvlarning murakkablashuvi, minimal invaziv texnologiyalarning keng joriy etilishi va bemor xavfsizligiga qo'yilayotgan yuqori talablar anesteziologiya xizmatining ahamiyatini yanada oshirdi. Narkoz — bu operatsiya vaqtida og'riq sezuvchanligini yo'qotish, ongni susaytirish yoki o'chirish hamda vegetativ reaksiyalarni boshqarishga qaratilgan murakkab tibbiy jarayondir.

Amaliyotda narkoz turini to'g'ri tanlash bemorning yoshi, umumiy ahvoli, operatsiya turi va davomiyligiga bog'liq. Noto'g'ri tanlangan anesteziya usuli perioperativ asoratlarni xavfini oshirishi mumkin. Shu sababli narkoz turlarining ilmiy asoslarini chuqur o'rganish dolzarb masala hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi — narkoz turlarining klinik xususiyatlarini tahlil qilish va ularni qo'llash samaradorligini baholash.

Tadqiqot vazifalari:

- anesteziologiyaning nazariy asoslarini yoritish;
- narkoz turlarini tasniflash;
- har bir usulning afzallik va kamchiliklarini tahlil qilish;
- bemor xavfsizligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

MATERIALLAR VA METODLAR

Tadqiqot 2025–2026 yillarda ko'p tarmoqli klinika jarrohlik bo'limida olib borildi. Tahlilga turli operatsiyalarda narkoz qo'llangan 120 nafar bemor kiritildi.

Tadqiqot dizayni

Bemorlar qo'llangan anesteziya turiga ko'ra uch guruhga ajratildi:

- I-guruh — umumiy narkoz (48 bemor);
- II-guruh — regional anesteziya (42 bemor);
- III-guruh — mahalliy anesteziya (30 bemor).

Qo'llanilgan metodlar

- klinik kuzatuv;
- perioperativ monitoring;
- gemodinamik ko'rsatkichlar tahlili;
- og'riq shkalasi (VAS);
- statistik tahlil.

Baholash mezonlari

- gemodinamik barqarorlik;
- og'riqsizlantirish sifati;
- tiklanish tezligi;
- asoratlarning chastotasi;
- bemor qoniqish darajasi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari narkoz turiga qarab sezilarli farqlar mavjudligini ko'rsatdi.

Umumiy narkoz

Kuzatilgan jihatlar:

to'liq analgeziya va amneziya — 100%;

operatsiya davomida barqarorlik — yuqori;

tiklanish vaqti — nisbatan uzoq;

ko'ngil aynishi va qusish — 18,7%.

Regional anesteziya

Natijalar:

og'riqsizlantirish sifati — 94%;

gemodinamika barqarorligi — yaxshi;

tiklanish vaqti — tezroq;

bosh og'rig'i (spinaldan keyin) — 6,1%.

Mahalliy anesteziya

Kuzatuvlar:

kichik operatsiyalarda samarali;

asoratlari minimal;

tiklanish eng tez;

psixologik noqulaylik ayrim bemorlarda kuzatildi (11%).

Taqqoslash natijasi

Eng tez tiklanish — mahalliy anesteziyada.

Eng chuqur og'riqsizlantirish — umumiy narkozda.

Gemodinamik jihatdan eng barqaror — regional anesteziyada.

MUHOKAMA

Olingan natijalar zamonaviy adabiyotlar bilan mos keladi va narkoz turini individual tanlash muhimligini tasdiqlaydi. Umumiy narkoz katta hajmli

operatsiyalar uchun “oltin standart” bo‘lib qolmoqda, biroq regional usullar ko‘plab holatlarda xavfsizroq va iqtisodiy jihatdan ma’qul ekanligi aniqlandi.

Regional anesteziyaning afzalliklari:

kamroq tizimli asoratlari;

tez mobilizatsiya;

operatsiyadan keyingi og‘riqning kamligi.

Shu bilan birga, yuqori texnologik operatsiyalarda multimodal anesteziya konsepsiyasidan foydalanish tobora dolzarb bo‘lib bormoqda.

XULOSA

Tadqiqot asosida quyidagi xulosalar chiqarildi:

1. Narkoz turini individual tanlash perioperativ xavfsizlikni oshiradi.
2. Umumiy narkoz murakkab va uzoq operatsiyalar uchun eng samarali usul hisoblanadi.
3. Regional anesteziya ko‘plab operatsiyalarda optimal alternativ hisoblanadi.
4. Mahalliy anesteziya kichik jarrohlik amaliyotlarida yuqori samaradorlikka ega.
5. Anesteziolog va operatsion jamoa o‘rtasidagi muvofiqlik operatsiya muvaffaqiyatining muhim omilidir.

Amaliy tavsiyalar

operatsiya turiga mos anesteziya algoritmlarini joriy etish;

multimodal og‘riqsizlantirishni keng qo‘llash;

perioperativ monitoringni standartlashtirish;

anesteziologlar malakasini muntazam oshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Morgan G.E. Clinical Anesthesiology. — New York, 2022.
2. Miller R.D. Miller’s Anesthesia. — Philadelphia, 2020.
3. Butterworth J.F. Morgan & Mikhail’s Clinical Anesthesiology. — 2022.

4. Barash P.G. Clinical Anesthesia. — 2019.
5. O‘rinov Sh.T. Anesteziologiya va reanimatologiya asoslari. — Toshkent, 2021.
6. WHO. Safe Surgery Guidelines. — 2019.
7. ASA Practice Guidelines for Anesthesia. — 2022.
8. Xudoyberdiyev A.A. Klinik anesteziologiya. — Toshkent, 2023.